

Ondertussen in Frankrijkâ?!

Beschrijving

Nu Frankrijk door de ontslagen premier voor de keuze tussen zijn voorstellen en de chaos is geplaatst (8 september 2025), vroeg ik mij af hoe het Franse parlementaire stelsel eigenlijk in elkaar zit, want het lijkt zo anders dan we in Nederland gewend zijn. Welnu dit is wat ik vond.

Het Franse parlementaire systeem is een beetje bijzonder en anders dan het Nederlandse, omdat Frankrijk sinds 1958 (onder *Charles de Gaulle*) een **semi-presidentieel stelsel** kent: de macht is verdeeld tussen een sterke president & een parlement.

Frankrijk in bestuurlijke, regionale zin

De grondwet: de Vijfde Republiek (1958)¹

- In 1958 werd de huidige **grondwet** ingevoerd, die het politieke systeem stabiel moest maken na jaren van instabiliteit in de Vierde Republiek.
- Kernidee: **sterke uitvoerende macht (president en regering) + evenwichtige parlementaire controle.**

Het parlement

Het Franse parlement kent **twee** **Âkamers**:

a) De Nationale Vergadering (*Assemblée nationale*)

- 577 leden, gekozen voor 5 jaar via meerderheidsstelsel in twee rondes.
- Belangrijkste kamer: kan de regering ten val brengen met een **motie van wantrouwen**.
- Controleert wetgeving en begroting.

b) De Senaat (*Sénat*)

- 348 senatoren, gekozen indirect door lokale bestuurders (burgemeesters, regionale en departementale vertegenwoordigers).
- Vertegenwoordigt vooral de **lokale overheden** en de plattelandsbelangen.
- Heeft wetgevende macht, maar als beide kamers het oneens zijn, beslist uiteindelijk de Nationale Vergadering.

De uitvoerende macht

a) De president

- Rechtstreeks gekozen door het volk (sinds 1962).
- Ambtstermijn: 5 jaar.
- Heeft veel macht:
 - Benoemt de premier.
 - Kan de Nationale Vergadering ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven.
 - Is opperbevelhebber van het leger en bepaalt het buitenlandse beleid.
 - Kan in uitzonderlijke gevallen buitengewone bevoegdheden naar zich toetrekken.

b) De regering (premier + ministers)

- Premier leidt het dagelijks bestuur en moet steun hebben van de Nationale Vergadering.
- Ministers zijn politiek verantwoordelijk en leggen verantwoording af aan het parlement.

Relatie tussen president, premier en parlement

- Als de president en de meerderheid in de Nationale Vergadering uit **dezelfde politieke stroming** komen dan is de president is zeer dominant en bepaalt het beleid.
- Als ze uit **verschillende stromingen** komen â?? dit heet *cohabitation* (â??samenwonenâ?•): de president heeft minder invloed op binnenlands beleid, en de premier wordt belangrijker. Buitenlands en defensiebeleid blijven meestal in handen van de president.

Wetgevingsproces

1. Wetsvoorstellen kunnen komen van de regering of uit het parlement.
2. Beide kamers behandelen de tekst.
3. Bij onenigheid beslist uiteindelijk de Nationale Vergadering.
4. Het **Constitutioneel Hof** kan wetten toetsen aan de grondwet.

Controlemechanismen

- **Motie van wantrouwen**: Nationale Vergadering kan de regering wegsturen.
- **Parlementaire vragen** en onderzoekscommissies.
- **Rechtspraak**: het Constitutioneel Hof en de Raad van State waken over de grondwet en legaliteit.

Vergelijking Frans en Nederlands parlementair stelsel

Aspect	Frankrijk (Vijfde Republiek)	Nederland (parlementaire monarchie)
Staatshoofd	President , gekozen door het volk voor 5 jaar. Veel macht: benoemt premier, kan parlement ontbinden, is legerleider en bepaalt buitenlandbeleid.	Koning , erfelijk, ceremonieel. Formeel onderdeel van regering, maar zonder zelfstandige politieke macht.
Regeringsleider	Premier , benoemd door de president. Moet steun hebben van de Nationale Vergadering.	Minister-president , gekozen via coalitievorming in de Tweede Kamer. Moet vertrouwen hebben van de Kamer.

Aspect	Frankrijk (Vijfde Republiek)	Nederland (parlementaire monarchie)
Parlement	Tweekamerstelsel: Assemblée nationale (577 leden, rechtstreeks gekozen). Sénat (348 leden, indirect gekozen). Nationale Vergadering heeft laatste woord.	Tweekamerstelsel: Tweede Kamer (150 leden, rechtstreeks gekozen via evenredige vertegenwoordiging). Eerste Kamer (75 leden, gekozen door Provinciale Staten). Eerste Kamer heeft vetorecht maar geen recht van amendement.
Verkiezingssysteem	Meerderheidsstelsel in twee rondes : kandidaten hebben absolute meerderheid nodig, vaak leidt dit tot grote blokken (links/rechts).	Evenredige vertegenwoordiging : zetels verdeeld naar rato van stemmen. Hierdoor bijna altijd coalities.
Regeringsvorming	President benoemt premier en ministers. Als parlement andere politieke kleur heeft cohabitation (president moet samenleven met premier uit andere stroming).	Tweede Kamerfracties onderhandelen over coalitie en regeerakkoord. Ministers worden voorgedragen, koning benoemt formeel.
Machtsevenwicht	President kan parlement ontbinden, heeft veel invloed in buitenlands beleid, en kan in crisistijd uitzonderlijke bevoegdheden naar zich toetrekken.	Parlement (Tweede Kamer) is duidelijk machtiger dan regering; regering moet altijd het vertrouwen van de Kamer behouden. Koning speelt geen rol meer in politieke besluitvorming.
Controle op regering	Nationale Vergadering kan motie van wantrouwen indienen en zo de regering ten val brengen. Constitutioneel Hof toetst wetten aan de grondwet.	Tweede Kamer kan motie van wantrouwen of motie van afkeuring indienen. Raad van State adviseert, maar wetten worden niet aan de Grondwet getoetst (Nederland kent geen constitutionele toetsing).

¹ Frankrijk heeft sinds de Franse Revolutie meerdere republieken gekend, telkens onderbroken door monarchieën, keizerrijken of militaire regimes. Dit waren de **eerste vier republieken** vóór de huidige Vijfde Republiek:

- **1792**: 1e Republiek (val monarchie → Napoleon I).
- **1848**: 2e Republiek (val Louis-Philippe → Napoleon III).
- **1870**: 3e Republiek (val Napoleon III → Duitse bezetting 1940).
- **1946**: 4e Republiek (na WOII → Algerijnse crisis, eind 1958).

Datum aangemaakt
2025/09/12